

# מחודדין בפיר

## עיונים בפרשת השבוע גלידך תתרגל מ"ד כי תצא

לא תשכח. בספר דברים, הספר היחידי מבין חמישה חומשי תורה שבו מופיע המילה תשכח שבע פעמים. שש פעמים תִשְׁכַּח, פעם אחת תִשְׁכַּח. הפעם הראשון לבל נשכח את מעמד הר סיני. הפעם השני לבל נשכח שהקב"ה הוציאנו ממצרים. הפעם השלישי לשכוח מהקב"ה על ידי אי שמירת תורה ומצוות. הפעם הרביעי כאשר שוכחים את השי"ת והולכים לעבוד עבודה זרה. הפעם החמישי לא לשכוח את כל הפעמים שהכעסנו את השי"ת במדבר. הפעם השישי לא לשכוח את מה שעמלק עשה לנו כדי שאכן ננקום בהם. הפעם השביעי, אותם אותיות, אבל ניקוד שונה, ההבטחה השמימי שלעולם לא תשכח תורה מישראל. בתחילת הפרשה אנו לומדים על מלחמת היצר, המתלבש כיפת תואר. אנו מצווים להסיר את הבגדים החיצוניים כדי לחשוף אותו במלוא רשעו. אבל כל עוד שלא מסירים את הלוט מעליו, האדם מתלבט, כאילו יש שתי נשים, "האשה" שנוטה לגשמיות ומריעה לעבודת השי"ת, והשניה שכולה קודש לתורה ולעבודה. המעשים הנולדים הרי הם כבנים, כעת השאלה היא, מי ישלום. מי בראש. "יהודי טיב" הסביר פעם את מקור הבעיה של בן סורר ומורה, איננו שומע "בקולינו", יש בבית שתי קולות, אין מסר אחד. יש בלבול. מה יעשה הנער ולא יחטא. לכן, יש לתאם את המסרים שיהיו מסרים של מחנה קדוש, מסרים של ולא ייראה בכך ערוות דבר. מסרים שנזכרים מנגע צרעת על ידי שמירה יתירה מכל לשון הרע. מחנה קדוש זה שמירה מכל דבר מכוער. עד כדי כך, שהתורה אסרה לקיחת משכון מאלמנה, כדי שלא ידברו שמסתובבים אצלה. מחנה קדוש זה גם לעזור לשור שנפל בדרך. מחנה קדוש זה שהבית יהיה מקום בטוח. בלי שום דברים מסוכנים, לא מסוכנים ברוחניות ולא בגשמיות. מחנה קדוש זה גם להרחיק את אלו שהקב"ה ציווה שנרחיק. לא לדרוש שלומם וטובתם של כפויי הטובה כמו עמון ומואב. ובאותה מטבע האיסור לתעב מצרי ואדומי. למרות שהרגש "הטגעי" דורש שנתעב את מי שזרק את התינוקות שלנו ליאור, מכל מקום, אנחנו לא כפויי טובה, גרנו שם, אמנם בתת תנאים, אבל חיינו שם. מחנה קדוש זה לדעת לשלם משכורות בזמן, לשמור את מה שיוצא מהפה, גם אם אמרו בלי נדר. כאשר נזכור את כל פרטי המצוות של הפרשה ונפנים שזה מה שעושה את המחנה למחנה קדוש, לא נשכח לעקור את הקרירות העמלקית מתוכינו, אזי הקב"ה ירחמינו בחסד עולם וחסדו מאיתנו לא ימוש.

כי תצא למלחמה על אויבך. כאשר יוצאים למלחמת חורמה ביצר הרע, חייבים לדעת, שהוא מציג את עצמו כידיד. כאוהב. אומר הקב"ה, דע לך ותפנים, שהוא אויב. רק כאשר מפנימים שהוא האויב האמיתי, רק אז, ונתנו ה' בידך.

השמר בנגע הצרעת. גם זו מלוא מבוארת, יוסיף לאו בקוץ בהרתו או גם בנמנע מהראות נגעו לכהן. וזדין הנגעים עצמם לא הזכיר כאן, אלא הזהיר בכאן רק ככל אשר יורו אחתם הכהנים הלויים כאשר לויתים, לפי שהכהנים זריזים הם ודי להם במה שמה אותם, כמו שפירשתי כבר: זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים. אם זאת ליזהר שלא תלקה בצרעת לא תספר לשון הרע, לשון רש"י. ולפי דעתי שהיא מלוא עשה ממש, כמו זכור את יום השבת לקדשו, זכור את היום הזה אשר ילאתם ממלכים, זכור את אשר עשה לך עמלק, כולם מלוא, אם כן גם זה כמותם. והיא אזהרה מלדבר לשון הרע, ילוא במלוא עשה שנזכור העונש הגדול שעשה ה' ללדקת הנביאה, שלא דברה אלא באחיה גמול חסדה אשר אהבתו כנפשה, ולא דברה בפניו שיבוש, ולא בפני רבים, רק בינה לבין אחיה הקדוש בצנעה, וכל מעשיה הטובים לא הועילו, גם אתה אם תשב באחיד לדבר בזן אמן תחזן דופי לא תנצל: ולשון ספרא, כשהוא אומר ולא תעשו את כל המלוא האלה הרי מה שכתוב בתורה אמור, אם כן למה נאמר ואם לא תשמעו לי, להיות עמלים בתורה. וכן הוא אומר זכור את יום השבת לקדשו, יכול בלבד, כשהוא אומר שמור הרי שמירת הלז אמורה, הא מה אני מקיים זכור שתהא שונה צפיד. וכן הוא אומר זכור אל תשכח וגו': וכן הוא אומר זכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים, יכול בלבד, כשהוא אומר שמור בנגע הצרעת לשמר מאלד ולעשות הרי שמירת הלז אמורה, הא מה אני מקיים זכור שתהא שונה צפיד. וכן הוא אומר זכור את אשר עשה לך עמלק, יכול בלבד, כשהוא אומר לא תשכח הרי שכתוב הלז אמורה, הא מה אני מקיים זכור שתהא שונה צפיד: ופירושה כי אללם השמר בנגע הצרעת מנגע הצרעת, לשמר מאלד, שלא תבואך, ולעשות בה ככל אשר יורו אחתם הכהנים, וזכור את אשר עשה ה' אלהיך למרים, שתהא מזכיר זה צפה תמיד: ומכאן נראה שרבותינו יעשו אותה מלוא, לא ספור ועלה בלבד להנצל מן הנגעים. ואיך יתכן שלשון הרע שהוא שקול כשפיכות דמים לא תהיה זו בתורה לא תעשה גמור או לאו הבא מכלל עשה, אבל בכתוב הזה אזהרה גדולה זו, להמנע ממנו בין בגלוי בין בסתר בין במתכוין להזיק ולהבזות בין שאין מתכוין להזיק כלל. וזו מלוא מכלל תרי"ג מלוא, ושכחה בעל הלכות גדולות וכל המונים המלוא אחריו: הרמב"ן בא לחדד מה עניין זכירת מעשה מרים הנביאה הצדקת. ומאחר שבפרשתינו שתי זכירות, של עמלק הרשעים הארורים, ולעומתם עניינה של מרים הנביאה. ידוע שהקב"ה מקפיד עם הצדיקים בחוט השערה. אי לכך, מרים נענשה. מעונשה של צדקת, יצא מצוות עשה של זהירות וזיכרון עונשה של לשון הרע. לזכור בפה ולקבל על עצמינו שלא לדבר לשון הרע, בשום פעם ובשום מקום. לא לחינם לאחר תפילת העמידה, כאשר אנחנו מתחננים, יהיו לרצון אמרי פי, מבקשים אלוני נצור לשוני מרע. כי ללא קבלה מעשית של שמירת לשונינו, הרי תפילותינו לא מתקבלים ברצון. לכן שומה עלינו לקבל בפה מלא שנשמור ונצור לשונינו. כאשר נזכיר בפה, נזכור בלב, שלשון הרע שקול כשפיכת דמים, ודאי שנצור לשונינו, בסייעתא דשמיא, לעולמי עד.

ארבעים יבנו לא יוסיף. המלכות הזה משפט בפני עצמו ודין שמים הוא, יש על השופט לחייבו ועל החוטא לסבול, ואין לו להוסיף על המשפט פן יתבזה חברו. ודרשו רז"ל בפרק ואלו הן הלוקין, כינל מלקין אותו, כופת שתי ידיו על העמוד אילך ואילך ואוחז בבגדיו עד שמגלה את לבו והאבן נתונה לו מאחוריו וחזן הכנסת עומד עליה ורלועה של עגל בידו, ולכך סמך לפרשה זו לא תחוסם שור. ורלועה זו כפולה לשתיים ושתיים לארבע, ושתי רלועות של חמור עולות ויורדות בה, ידה טפח ורחבה טפח, ומלקה אותו שליט מלפניו ושתי ידות מאחוריו, עד כאן. וטעם שהיה רחבה טפח והיתה כפולה ומכופלת, לפי שיש בטפח ארבע אלצעות וכשהיא כפולה הרי טפחיים ושמונה אלצעות, וכשהיא מקופלת הרי שש עשר אלצעות, וע"כ היה משפט רלועה של מלקות להיות בה שש עשרה אלצעות, לפי שאין לך מלוא ומלוא הכתובה בתורה שלא נכרתו עליה שש עשרה בריתות, והחוטא הזה הנענש במלקות עבר על מלוא שנכרתו בה שש עשרה בריתות, ולכך לוקה ברלועה שיש בה שש עשרה אלצעות. וטעם שתי רלועות עולות ויורדות בה, כנגד נעשה ונשמע. וטעם שהן של חמור כדי להטריף יחדו שור וחמור, על שם שכתוב (ישעיה א) ידע שור קונו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע, כי מי שעבר על המלוא והתנכר בחסדי ה' ולא הכירם ראוי הוא שיענש וסילקה ברלועה של שור וחמור המכירים את בעליהם: ומלינו צירושלמי

מניין לרצועה שהיא מכופלת שנאמר והפילו השופט, אל תקרא והפילו אלא והכפילו. ומה שמלקה אותו שליט מלפניו, מן הכתוב שאמר והכהו לפניו כדי רשעתו, ודרשו רז"ל כדי רשעה אחת מלפניו, ושהי ידות מאחוריו, כנגד יכנו להכותו שהן שתי הכחות, והיה ראוי לומר והכהו לפניו ארבעים לא יוסיף פן יוסיף על אלה, אבל הזכיר הכתוב שלש הכחות, והכהו יכנו להכותו, כלמדרך הכאה אחת מלפניו כמו שאמר והכהו לפניו, ושהי מאחוריו כמו שהן כתובות בפסוק של אחריו: ובמדרש ארבעים יכנו, למה ארבעים, האדם הזה נולד לארבעים יום ועבר התורה שנתנה לארבעים יום ילקה ארבעים ויאל ידי עונשו. וכן אתה מואל באדם הראשון, כשנלטוה ועבר עליו לקה העולם בארבעים, עונשי האדם עשר, חוה עשר, הנחש עשר, האדמה עשר, לפיכך כשיעבור האדם על מצוה ילקה ארבעים. וכן אתה מואל בעונש מרגלים שלקו ישראל ארבעים שנה במדבר, כך דרשו רז"ל במדרש תנחומא בסדר במדבר סיני (7) בפסוק אל תכריתו: הנה רבינו בחיי מאיר עינינו בעניין המלקות. חשוב ביותר לדעת זאת, שישנן שש עשרה בריתות אשר נכרתו על כל מצוה ומצוה, כאשר היום אין לנו בית דין המייסר במלקות, שנדע על מה וכיצד יש לנו לשוב בתשובה. לכן, כל בר דעת ובר לבב בימים אלו יראה לקיים תורה ולהגות בה, תורה אשר נתנה בארבעים יום, כמו כן להרבות בצדקה שנקרא תרומה ובה רמוז תורה מ', כדי לרצות את הקב"ה בארבעים לעומת ארבעים המלקות. ודאי מי שיתקשר בתורה כשור לעול וחמור למשא, ישא מעליו כל עון ופשע ויזכה לכתב ולחתם לאלתר לחיים טובים בספרן של צדיקים.

אשר קרך, יתבאר על פי דבריהם ז"ל שאמרו שהענין היה מכסה על ישראל ולא היה מקומם ידוע לעולם אלא כשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד וזא הכנעני וילחם עם ישראל, ואם כן תקשה מנין ידע עמלק מקום חניית ישראל לזא אכלם להלחם עמם, לזה אמר אשר קרך, פירוש יקר מקרהו וידע מחניהם בדרך: ואומרו ויזנב בך וגו', פירוש לא שהענין הניחו ליכנס לפנים מחנה ישראל, אלא באותן שהיה הענין פולטן, והוא אומרו ויזנב בך אותם הנחשלים אחריו: ואתה עיף ויגע וגו', עיף עדיין משעבוד מלכים, ויגע מטורח הדרך, ואומרו ולא ירא אלהים פירוש וזזה בא המורד כלבדך יותר ממפעל עייפות ויגיעות, על דרך אומרו פחדו כליון חטאים, אבל אם היו לדיקים לא יפחדו ולא ייראו במלחמתו: והעיר הכתוב בטעמים שמסניאים אותו כלבנו, כי הלא לישראל כרה גדולה שצא עליהם כאשר ידחה הנשר כלל ידיעה, כמו שרמז גם כן במאמר קרך, והם יגעים ועייפים, ודבר המעמיד הכח ביכולת הנעלם אין עמם, מה שלא היה כן בשאר כל המלחמות, שמלבד שלא ייעפו ולא ייגעו במלחמות, עוד להם כולם לדיקים יראי אלהים נמוכי לב: האור החיים הקדוש מלמדינו מה עמלק עשה לנו ומדוע אסור לנו לשכוח. הוא המתין לרגע שהיינו עייפים ותשושים. וזה עצת היצר תמיד. להחליש. לייאש. להכניס במוח שלנו ש"די כבר!!!" אבל, אנחנו יודעים שהכל מושגח, כל מה שעובר עלינו זה מהלך מתגלגל עד שתבוא הגאולה השלימה. הקב"ה ממתין שנזרוק את העייפות, שנעבוד את השי"ת בהתעוררות. כאשר נדע לנכון שקווי השי"ת מחליפים כוח, מעלים אבר כנשרים, נלך בלי להתעייף ולהתייגע, עד שנגיע להר מרום הרים עם בית המקדש השלישי, במהרה בימינו, אמן ואמן.